

Beck Weathers
Stephen G. Michaud

Túléltem az Everestet

FORDÍTOTTA BAYER ANTAL

Beck Weathers
Stephen G. Michaud

Túléltem az Everestet

ATHENAEUM

A fordítás alapjául szolgáló mű
Beck Weathers and Stephen G. Michaud: *Left for Dead*

Copyright ©

Hungarian translation © Bayer Antal, 2016
Minden jog fenntartva.

Kiadta az Athenaeum Kiadó, az 1795-ben alapított
Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők
Egyesülésének tagja.
1086 Budapest, Dankó u. 4–8.
Tel.: 1-235-5020
www.athenaeum.hu
www.facebook.com/athenaeumkiado
athenaeum@lira.hu

ISBN 978 963 293 639 0

HÁROM

A mászás május 9-én kezdődött el igazán. Addigra már sikeresen túljutottunk a Khumbu-jégesésen, átkeltünk a Nyugati-völgykatlanon, és most félúton jártunk egy mérsékelt meredek, ezeröttszáz méteres kék jégtömbön, az úgynevezett Lhoce-falon, amelyen a bölcs hegymászó nagyon óvatosan közlekedik.

Ennek a különleges óvatosságnak a fizika az oka. A Lhoce-falat borító kemény jégen a súrlódási együttható nulla, semmi sem fogja meg az embert. Ha elkezdesz csúszni, esélyed sincs a megállásra. Neked annyi. Ezt a szörnyű igazságot kellett megismernie egy Csen Ju-Nan nevű tajvani hegymászonak május 9-én délelőtt.

Mivel a Lhoce-fal lejtős, a hármas tábort úgy kell felállítani, hogy az ember kivés egy kis jégpadkát a sátonak, ahová aztán kimerülten bekúszik, annyira vágyja már a pihenést. De bármennyire fáradt vagy, néhány igen egyszerű szabályt észben kell tartanod.

Az első: alva járni tilos. A második: amikor reggel felkelsz, az legyen az első dolgod, hogy felteszed a tizenkét pengét mindkét mászóbakancsodra, mert

ezek a hágóvasak tartanak fenn a hegyen. Ezt *semmiképp* sem szabad elfelejtened.

Csen Ju-Nan elfelejtette. A benti csizmájában ment ki a sátrából, lépett kettőt, és *zummm!* már repült is le egy szakadékba, egyenesen a halálba.

A tervünk egyszerű volt. A nappal együtt kelünk fel, és egész nap mászunk, hogy késő délután feljussunk a felső táborba a Déli-nyergen. Ott pihenünk három-négy órát, megint elindulunk, egész éjjel mászunk, és másnap, május 10-én délben, de még *feltétlenül* délután két óra előtt felérünk az Everest csúcsára.

Ezt a pontot egész héten át sulykolták az agyunkba: *feltétlenül délután két óra előtt*. Ha nem mozogsz elég gyorsan ahhoz, hogy kettőig felérj a csúcsra, akkor ahhoz sem leszel elég gyors, hogy visszajuss lefelé, még mielőtt a sötétség csapdába ejtene a hegyen.

Aznap délután a menetrendnek megfelelően értük el a felső tábor. A Déli-nyereg az Everest délkeleti vállán fekszik, amely az elválasztó vonalat jelenti Nepál és Tibet között. Négy csapat bivakolt (éjszakázott szabad ég alatt) ott a végső támadás előtt, ami utólag túl soknak bizonyult: rajtunk kívül Scott Fischer expedíciója, egy tajvani csoport és egy dél-afrikaiakból álló csapat, amely nem kísérelte meg a csúcs meghódítását aznap éjjel. Összesen talán tucatnyi sátrat állítottunk fel elhasznált oxigénpalackok, egy megfagyott tetem és a korábbi táborok szétszórta maradványai között.

Ha túl közel bóklászol a déli gerinc északi pereméhez, kétezer méternyit zuhansz akadálytalanul

az Everest Kangsung falán, egyenesen a Kínai Népköztársaságba. Ha pedig a túlsó oldalon véted el a lépést, mintegy ezerkétszáz méternyi esés után vágódsz be a Lhoce-fal mentén.

A szél igen erősen fúj, amikor bevánszorogtunk a felső táborba. Hideg volt. Zsigeri szinten titokban hálás is voltam ezért, mert tudtam, ilyen körülmények között képtelen lennék mászni. Rendesen ki voltam merülve. Úgy gondoltam, ha ma éjjel tudok kicsit pihenni, holnap egész biztosan jobban fogom érezni magam, mint most.

De csak áltattam magam. Pont ez a lényeg: mire az ember a felső táborba érkezik, éppen csak annyi energiája marad, hogy feljusson a csúcsra és épségben visszamásson. Nem leszek én semmivel sem erősebb. Éppen ellenkezőleg. Ezt nevezik halálzónának, mert nyolcezer méteres magasság felett a hegy lassan megöli az embert, akár elhagyja a sátrát, akár nem.

Így hát lefeküdtünk aludni. Doug Hansen, Lou Kasischke, Andy Harris és én a közös sátrunkban, a hálósákunkból hallgattuk a szél üvöltését. Aztán éjjel tíz óra körül hirtelen elfogyott az ereje. Tökéletes, bár jeges nyugalom ereszkedett a halálzónára.

Rob bedugta a fejét a sátrunkba.

– Srácok! Nyeregbe! Indulunk!

Kezdtem összeszedni a felszerelésemet, s közben azt gondoltam magamban, van rá esély, hogy jól sikerült az időzítésem. Persze elég pocskékul érzem magam. De még mindig jobban, mint korábban hittem.

Nagyon aggódtam viszont a csapat két másik tagja miatt (a próféta hangja szólt legbelül). Közvetlenül mellettem feküdt hálósákjában Doug Hansen. Hányt, és nem ment neki valami jól a mászás. Úgy nézett ki, mint akinek alaposan ellátták a baját egy jégcsákánnyal. Még a többiekhez képest is túl keveset evett és ivott, nem látta el és pihentette eléggé a motort, amelynek fel kellett vinnie őt a hegyre.

Rögeszméjévé vált, hogy az előző évben oly közel a csúcshoz vissza kellett fordulnia, minden gondolatát ez uralta. Amikor Doug 1996-ban visszatért az Everestre, megfogadta, hogy semmilyen körülmények között nem fordul vissza még egyszer.

Én is fanatikus hegymászó voltam, de az én örüitem nem *ilyen* jellegű volt. A hegymászás alapszabályai szerint éltem, tudtam, hogy felmenni egy csúcsra döntés kérdése. Lejutni viszont kötelező.

Emellett a hegymászók többségéhez hasonlóan úgy gondolkodtam, hogy csakis saját magammal kell versenyeznem. Mielőtt Nepálba érkeztem, azt a személyes célt tűztem ki magam elé, hogy legalább a Déli-nyeregig eljutok. Ezt már elértem. Ha most nem is érek fel a csúcsra, úgy fogom érezni, hogy megérte az utazás. Amikor elindultam Dallasból, azt mondtam a kollégáimnak, hogy egyszerűen meg akarom tapasztalni az Everestet és mindent, amit nyújtani tud. Ma már valószínűleg másképp fogalmaznék.

Az egyik kérdés, melyet az embernek őszintén meg kell válaszolnia önmagának a hegyen – ez morális kötelesség hegymászótársaival szemben –, így

szól: Ha most lépek egyet, mennyi erőm marad? Képes vagyok még visszafordulni, és biztos helyre jutni?

Úgy éreztem, Doug már nem tudja erre a választ, és nem is törődik vele.

A másik, aki miatt aggódtam, Jaszuko volt. Apó természetével még csuromvizesen sem nyomhatott többet 45 kilónál. De a felszerelésnek, melyet cipelnie kellett, pont ugyanannyi volt a súlya, mint az enyémnek és mindenki másénak. Nem tudtam elképzelni, hogy pici teste képes megfelelni az elméje által megfogalmazott elvárásoknak.

Kimásztunk a sátrunkból, és felvettük az oxigénmaszkunkat, amelyet a MIG-vadászpilóták viselnek. Most pont úgy néztünk ki, mint egy csapat hajléktalan repülő halloweenkor. Felhúztuk hatalmas pehelyruhánkat is, ez olyan, mint amiben a mama gyerekkorodban küldött ki játszani a hóba – éppen csak totyogni lehet benne.

A mi csoportunk indult elsőnek. A Mountain Madness és a tajvaniak egy órával maradtak le tőlünk. Gyönyörű volt az este, amikor útra keltünk a Déli-nyereg lapos, a csúcs falához vezető részén. A távolban, a 8462 méter magas Makalu fölött kikanalált a hold. A levegő meg sem moccant. Mínusz 23 fok volt, ami egy ilyen nagy hegyen kifejezetten melegnek számít.

A fejlámpánkon kívül nem volt más mesterséges fény, aminek köszönhetően a csillagok hihetetlenül erősen ragyogtak fölöttünk. Még a tükörképüket is

láttuk a lábunk alatt a hideg, kék jégen. Annyira közelinek tűntek. Mintha elég lett volna felnyúlni és egyenként leszedni őket az égből, zsebre vágni, eltenni őket későbbre.

Lassan, ritmusosan haladtunk előre – ez a tempó belém ivódott a korábbi évek hegymászásai során. Pengéink minden egyes lépésnél csikorogva harapnak a jégbe. Ahogy mozgás közben áthelyezed a súlyod a hidegben, válaszul megcsikordul a fém a bakancsodban és a hátizsákod rögzítő kötéseiben.

A Déli-nyergem haladtunk a csúcs fala felé. Semmi különös, tényleg. Csak szántod felfelé a havat. A fejlampád fénygömbjében menetelsz, melyben úgy elszigetelődsz a világ többi részétől, mintha egyedül lennél a holdon. Csak lépsz és pihensz, lépsz és pihensz, az egyik végtelen óra a másik után, amíg aztán a fal közepén haránt irányban balra fordulunk.

A harántolás lényegesen veszélyesebb mozgás. Nehezebb a védekezés. Látnod kell, hogy hová teszed a lábad. És ez külön katasztrófát jelentett számomra.

Ahogy elindultunk a csúcs falán, én a negyedik voltam a kötelékben, fő mászó serpánk, Ang Dorje, valamint Mike Groom és Jon Krakauer után. Az előző hetekben próbáltam tartalékolni az erőmet. Az volt a filozófiám, hogy lassan és visszafogottan kezdek, mert tudtam, nem az számít, hogy az első nap mennyire vagyok erős. Ennek következményeként voltak még erőtartalékaim, amikor elkezdtünk felfelé haladni.

De hatalmas bosszúságomra fokozatosan ráébredtem, hogy egyáltalán nem látom a hegy falát, és lassacskán azt is megértettem, hogy miért. Rövidlátó vagyok, és éveken keresztül küszködtem a hegyeken a befagyott szemüvegekkel, a csökönyös kontaktlencsékkel és mindenféle, a látásom javítását célzó kütyükkel. Egyik sem működött. Így aztán másfél évvel az Everest-expedíció előtt szemműtétnek vettem alá magam, hogy nagyobb biztonságban legyek a hegyekben.

A beavatkozás egy radiális keratotómia volt, amelynek az a lényege, hogy apró bevágásokat ejtenek a szaruhártyán a szem fókuszának megváltoztatására és (elvileg) a látás javítására. Ám arról nem tudtam, ahogy szinte a világ egyetlen szemorvosa sem, hogy nagy magasságban az ily módon módosított szaruhártya egyszerre belapul és meg is vastagszik, ezzel lerövidítve a fókusz távolságot és gyakorlatilag megvakítva az embert. Ez történt velem is mintegy ötszáz méterrel a négyes tábor fölött 1996. május 10-én, a kora reggeli órákban.

Eleinte nem igazán aggódtam. Voltak már kisebb látászavaraim, legutóbb az alaptáborban és a jégesesen történő átkelés során. A szokásosnál rosszabbul láttam éjjel és reggel is, amíg annyira erős volt a nap, hogy napszemüveget kellett viselni.

Úgy éreztem, ez a probléma inkább csak kellemetlen, de nem hátráltat, így nem szóltam róla senkinek. Pánik sem tört rám, amikor 8300 méter magasban a dolog megisméltődött a sötétben. Tényleg nem lát-

tam, de tudtam, hogy pár órán belül megoldódik ez a nehézség, mert felkel a nap.

Ilyen magasságban a nap egy hatalmas, ragyogó fénygömb, amely szabályosan megégeti a szád és az orrod belsejét. Ha leveszed a védőszemüveged, tíz percen belül kiég a retinád, és megvakulsz.

Ezért hát azt vártam, hogy amint teljesen feljön a nap, a pupillám még a koromfekete lencsék mögött is összeszűkül, és minden fókuszba kerül. Biztos voltam benne, hogy igazam van. Ennek így kell lennie.

A hajnalt megelőző sötétségben azonban túlságosan vaksi voltam ahhoz, hogy mászni tudjak. Így hát kiálltam a sorból, és mindenkit előreengedtem, a harmincvalahány hegymászó között negyedikből a legutolsó lettem. Igazándiból nem is volt kellemetlen figyelni, ahogy mindenki eltrappol mellettem. Csak úgy álltam ott, mint egy köszönőember a Wal-Martban, elbeszélgettem a többiekkel, és vártam, hogy a nap megvilágítsa a csúcshoz vezető hegyoldalt.

Várakozásomnak megfelelően a látásom valóban tisztulni kezdett, így képes voltam bevájni a hágóvasam elülső pengéit, oldalra fordulni, és elindulni a hegyháton. Ám ekkor súlyosbítottam a helyzetet azzal, hogy a jeges kesztyűmmel megtöröltem az arcom. Egy jégkristály fájdalmasan felszakította a szaruhártyámat, aminek következtében a jobb szemem előtt minden elhomályosodott. Ez azt is jelentette, hogy megszűnt a mélységérzékelésem, ami abban a környezetben nagyon nem jó dolog. Kissé a bal

szememmel is elmosódottan láttam, de alapvetően
rendben volt. Ám tudtam, hogy hacsak nem javul
a látásom, nem tudok magasabbra mászni ennél a
pontnál, egy Erkélynek nevezett, szobányi kiemel-
kedésnél, mintegy ötszáz méterrel a csúcs alatt.

Mivel még mindig hittem benne, hogy sikerülni
fog, szóltam Robnak.

– Srácok, menjetek tovább, szambázzatok fel a
hegyre. Amint rendesen látok, utánatok megyek.

Ekkor körülbelül reggel fél 8 volt.

– Beck – válaszolta félreismerhetetlen ausztrál
akcentusával –, ez nekem nagyon nem tetszik. Har-
minc perced van. Ha ennyi idő alatt kitisztul a látá-
sod, mássz utánunk. Ha viszont nem, nem akarom,
hogy felmássz.

– Oké. – Haboztam. – Így lesz. – Nem volt ez egy
készséges, örömteli beleegyezés. Túl közel jutottam
a csúcshoz, hogy feladjam. De elismertem, hogy a jó-
zan ész azt diktálja, amit Hall mondott.

És aztán csináltam egy nagy hülyeséget.

– Tudod, ha mégsem tér vissza a látásom azon a
harminc percen belül, akkor amint megint látok, el-
indulok visszafelé a négyes táborba.

Hall erre az ötletre is nemet mondott.

– Ez az ötleted sem tetszik jobban, mint az előző –
válaszolta. – Ha lejövök a csúcstról, és te nem állsz itt,
fogalmam sem lesz, hogy biztonságban lejutottál-e
a négyes táborba, vagy zuhantál háromezer métert.
Ígérd meg, és most nagyon komolyan beszélek, ígérd
meg, hogy itt maradsz, amíg vissza nem jövök.

– Rob, esküszöm, hogy meg sem fogok moccan-
ni – mondtam.

Az eszembe sem jutott, hogy talán soha nem fog
visszajönni.

Egész délelőtt vártam. Gyönyörű nap volt. Sehol
egy felhő. Nem fúj a szél. Hegyek hatalmas katedrá-
lisa, ameddig csak a szem ellát. A lábam alatt láttam
a föld görbületét.

Délben három embert láttam lefelé ereszkedni a
csoportunkból: Stuart Hutchisont, Lou Kasischket
és John Tasket (Frank Fischbeck már korábban visz-
szafordult). Azt mondták, a hegy legfelső részén, a
közvetlenül a csúcshoz vezető hegyháton természe-
tes akadályt képező Hillary-lépcsőnél lelassul a ha-
ladás. A hegymászók valóságos közlekedési dugót
képeztek, ezért ők hárman belátták, kizárt, hogy
délután kettő előtt felérjenek a csúcra.

Szóval Stuart, Lou és John úgy döntött, hogy le-
megy, és amikor odaértek hozzám, ahogy ott álldo-
gáltam egyedül és egyre jobban fáztam az Erkélyen,
azt mondták, tartsak velük.

– Az a helyzet, hogy kutyaszorítóba kerültem –
válaszoltam. – Megígértem Hallnak, hogy nem moz-
dulok innen. Mivel nincs rádiónk, sehogy sem lehet
tudatni vele, hogy elmegyek. Ez olyan lenne, mintha
megszegtem volna az ígéretemet. Egyszerűen nem
hiszem, hogy ezt megtehetem.

Elbúcsúztak tőlem és folytatták az utat lefelé.
Három bölcs ember. Utólag már világos, hogy csat-
lakoznom kellett volna hozzájuk. De akkor nem ér-

zékelttem, hogy veszély fenyegetne. Csodálatos nap volt. Ráadásul, bármennyire is tudtam már ekkor, hogy aznap nem fogok feljutni a csúcsra, utáltam a gondolatot, hogy fel kell adnom. Ha lemegyek velük, azzal véglegesen beismerem a kudarcomat.

Lou Kasischke melleleg biztonságban visszaért a táborba, de ő is borzalmakat élt át. Mint már említettem, ő és én Doug Hansennel és Andy Harrissel osztoztunk a sátrunkon. A csúcs meghódítására indulva Lou túl hosszú időre vette le a védőszemüvegét, aminek a következtében átmeneti hóvakságban szenvedett. Amikor este beütött a vihar, ott feküdt egyedül, vakon, hallgatta, ahogy a szél próbálja széttépni a sátrát, és aggódott három sátoártársa sorsa miatt.